

Världen i Sverige, Sverige i Världen

Av Cornelia Stenholm
– hedersomnämning i Föreningen Gasmla Blackebergares uppsatstävling 2010

Något av det bästa med att bo i Sverige är när julen och vintern kommer krypande. Det är ett par dagar kvar tills första advent men snöflingorna dansar redan runt i gatlyktans sken utanför fönstret. Och här sitter jag. Med duntofflor och ett varmt element, tända ljus och en stor kopp thé. Sådant som man behöver när vintern kommer för att man ska orka med allt mörker, även om snön i sig lyser upp en del. När man går hem från bussen kan man sträcka ut tungan och samla snöflingor, eller le åt barnen som skriker i pulkabacken eller lägga sig på marken och göra en snöängel. Det gör inget att det är svinkallt, för snart får man komma in och byta om till varma, torra kläder och tända några ljus. Då kommer känslan i tår och fingrar snart tillbaka och det sticker så skönt, som det bara gör när man går från att vara riktigt kall till att bli varm igen.

När jag satt i väntrummet hos tandläkaren förra veckan, och precis höll på att tina upp, bläddrade jag i en tidning som handlade om världens orättvisor. Om de som har det precis lika kallt utanför fönstret som jag, men som inte har en tjock, mysig dunjacka eller ljus och element att värma sig på när de kommer in. De som inte kan koka en kopp thé på spisen eller ta på sig en till tjocktröja, eftersom de helt enkelt inte har någon. Även om jag vet att det är så världen ser ut, blir jag alltid lika illa till mods när jag läser om det, ser en bild eller hör en berättelse som hänger ihop med det. För det känns som att man är ganska oförmögen att göra något för en stackars familj i Rumänien, som knappt får äta sig mätta om dagarna. Då blir det ännu värre, den där samvetskänslan i magen som skriker "GÖR NÅGONTING!" när man inte har den blekaste aning om vad man kan göra.

Då kommer den, det som gör vardagen lite lättare att stå ut med. Artikeln om hur man faktiskt kan hjälpa familjerna, se till att barnen får mat i magen och varma kläder att gå runt i. Det finns en organisation som heter Hoppets Stjärna som skickar julklappspaket till just Rumänien, men hjälp av bidrag såklart. Det enklaste alternativet är att föra över en summa till deras bankgiro och sen fixar de ett paket med mat, kläder och leksaker till en familj så att de också kan få lite lyx på julen. Det lite roligare alternativet är att ta fram en banankartong och själv fylla den med allt man kan komma på att en familj kan behöva. Lite kläder, lite mat, lite leksaker, ett kort med en hälsning på. Mycket mer behövs inte för att tända en strimma hopp hos en familj som inte har något alls.

Jag tänker på min familj. Jag har egentligen allt jag behöver och mer därtill. För flera år sedan började jag och min lillebror ge bort välgörenhet till våra vuxna släktingar istället för koppar med texter som "Världens bästa mormor" eller ännu en uppsättning grytlappar. De har fått glasögon, kokkärl, bufflar, kycklingar, träd och barnhemsmat i världens alla delar och det har varit mycket uppskattat. I år ska vi skicka några julkorgar med Hoppets Stjärna, för att dela med oss av vårt överflöd som vi faktiskt inte behöver leva i. Det är inte mer än rätt, och är det jul så är det!

Följande rad sjunger Band Aid i en av mina favoritjullåtar, *Do they know it's Christmas?: And there won't be snow in Africa this Christmas time, the greatest gift they get this year is life*. Och jag tänker att det ger en väldigt bra bild av hur det faktiskt ser ut. Min åttaåriga kusin vill helst av allt ha ett Wii när tomten kommer inklampande. Om han istället fick ett kort där det stod "Grattis, du lever och får äta dig mätt nästa år också" skulle han bryta ihop. Det är så självklart för oss. Våra liv är så baserade på materiella ting som vi tar för givna, eftersom det alltid har varit så. De flesta reflekterar inte ens över att vi har det så och det var länge sen jag hörde någon vara tacksam för att den fick leva och personen i fråga faktiskt menade det. För det är inget konstigt för oss, det är det naturligaste av allt. Det är klart att vi ska leva. Jag tror att det är därför jag har fastnat för just den här sången, för i övrigt är den inte så fantastisk, men den får mig att tänka till. Den gör att jag ägnar i alla fall några minuter mitt i julstressen åt att tänka på vad jag köper till mina nära och kanske överväger att ge dem en get istället, eftersom de redan har allt de kan tänkas behöva. Då kan någon som faktiskt behöver något få det, få en start till ett bättre liv. Och den här hemma, den får julklappen att ha räddat någons liv och det är inte fy skam!

Frågan är väl varför det bara är vid jul och stora naturkatastrofer som vi ska komma ihåg att tänka på dem som inte har det lika lätt som vi. De resterande dagarna på året, dem ska man ju också överleva. Den där torsdagen i september och måndagen i april. Dagarna som bara är utan att vara något extra. Hur ska vi få oss att inse det?

Jag tror att det kommer ta lång tid innan vi förstår att vår hjälp alltid behövs. För det är lätt att vara givmild när ett land drabbats av en fasansfull naturkatastrof eftersom det är så konkret, det blir så stort i media och då vill man kunna säga att man faktiskt har hjälpt till. Man vill försöka glömma den där hjälplösheten som dyker upp när man läser artiklar om barn vars föräldrar omkommit och hus som spolats bort. Och vid jul är det ju jul. Man vill kompensera för all materiell konsumtion och man är lite extra givmild eftersom man vill att alla ska kunna få fira jul, det som är en så fin tid. Sen har man gjort sitt, då kan man vänta ett år eller i alla fall tills nästa vulkanutbrott, innan det dåliga samvetet kommer och hälsar på igen. Det senaste årets medierapporter har inte gjort saken bättre. Nu har man fått ytterligare en anledning till att inte skänka pengar till välgörenhetsorganisationer: de går ändå bara åt till administration och löner för de högsta posterna i organisationen. Visst kan vi resonera så, och låta den omedvetna girigheten fylla oss när vi sitter på våra höga hästar. För det kommer alltid finnas fusk i en bransch som drar in väldigt mycket pengar, men då är det bara att hitta en annan organisation som faktiskt ser till att pengarna kommer dit de ska.

Kanske är det inte vi som behöver hjälpa, kanske är det vi som hjälpas ska? Ni har väl, precis som jag, sen lågstadiet läst berättelser om livet i u-länder, sett reportage, bilder, filmer och allt annat material som kan finnas på det området. Ofta är det bilder som gör mig gråtfärdig eftersom de hänger ihop med texter om olyckor, katastrofer, svält eller liknande. Bilder på barn som är så smala att de håller på att gå av, på sjuka män som ligger i gathörn och som saknar ben. Bilder som man vill gråta när man ser för att världen är så orättvis. Att förhindra sådana bilder kan vi hjälpa till med genom att se till att få dit pengar att köpa mat för, sjukvård och möjlighet att se till att människor kan överleva. För det vet vi, så det kan vi dela med oss av. Men sen finns det en annan sorts bilder också...

De bilder jag tänker på nu är de som man får se under Rädda Barnen-galor. När de visar filmer från länderna där de genomför sina projekt, skolbyggen och liknande. Bilder på barn som nyfiket kretsar runt kamerorna, på familjer som trots avsaknaden på materiella ting

skrattar lyckligt, på mödrar som håller sina taniga barn i famnen och hela ansiktet strålar av kärlek. Jag beundrar dem för att de orkar hålla livsgnistan uppe trots att allt verkar vara emot dem. Jag beundrar dem för att de orkar ta hand om sina barn efter att ha slitit en hel dag för att kunna överleva. Jag beundrar dem för att de har kärlek så att det räcker inte bara till deras egna barn utan också till grannen och dennas barn. Det tror jag att de kan hjälpa oss med. Idag mäter vi lycka i plånbokens tjocklek och vi överöser de vi älskar med presenter i hopp om att det kan ersätta all tid som vi inte hinner spendera med varandra i våra stressade liv. Och vad är det för liv egentligen? Hur kan vi ens tro att en ny tunika, ett nytt datorspel eller ens en systemkamera kan överväga kärleken som våra föräldrar, syskon, barn eller vänner kan ge oss? Nej! Låt oss ta oss en titt på u-ländernas befolkning och låt oss lära oss av dem. Lära oss att ta vara på varandra och lära oss vad som är viktigt här i livet. För vad skulle kunna vara viktigare än att ge och få kärlek?

Det handlar inte bara om att ge kärlek till dem som man älskar, för det är inga problem. Det är lätt att vara snäll mot någon som man vet kommer att vara snäll tillbaka, så var ligger utmaningen i det? Utmaningen ligger i att våga ge lite av sig själv till någon som det inte alls är säkert kommer att ge något tillbaka. Våga le lite mot busschauffören för att förgyllas hans dag. Våga anmäla sig till en förening som åker runt till äldreboenden och fikar med gamla människor som inte har några släktingar som kan hälsa på. Våga rycka in när man ser någon som inte mår bra. Våga köpa en påse frukt och en kopp kaffe till uteliggaren som fryser under sin tunna filt på Drottninggatan. Våga ge en bit av sig själv för att göra någon annans dag.

För om vi vågar börja med det som inte kräver så mycket också kanske vi också kan släppa vårt behov av att konsumera och ständigt ha de senaste prylarna. Kanske kan vi låta bli att köpa en ny tv och istället nöja oss med den som vi redan har som egentligen fortfarande fungerar, bara det att skärmen inte är så stor som den skulle kunna vara. Kanske kan vi ge dem vi tycker om en resa eller en utflykt istället för smycken och inredningsdetaljer. Kanske kan vi istället för att lägga massa pengar på oss själva lägga pengar på något som kan förändra världen. Lägga pengarna på att rädda några liv i Colombia eller Kenya, eller bidra till cancerforskningen, eller något annat som är för någon annan än oss själva. För visst ska vi vara huvudpersonerna i våra egna liv, men vi spelar också en del biroller och framförallt statistroller i många andra personers liv. Då är det upp till var och en av oss hur man vill att ens roll ska framträda, som den sura gumman som står i ett hörn och gnäller eller som någon som sprider kärlek och delar med sig. Jag vet i alla fall att jag de allra flesta dagarna skulle välja den senare bilden.

Vi kan prata hur mycket som helst om att det är en så liten del av pengarna som skänks till välgörenhet som faktiskt gör nytta att det inte är någon idé. Vi kan tänka att vi faktiskt behöver en ny, lätt dator trots att den gamla inte är trasig än. Vi kan tro att det vi skulle kunna göra ändå är så lite att det inte spelar någon roll. Men sanningen är att det inte är så enkelt. Politiker och organisationerna själva kommer inte att kunna tvinga oss att göra världen till en bättre plats, det är något vi måste vilja göra. Vi måste vilja förändra världen för att göra det. Annars kommer det bara att vara en bunt löften på varandra som aldrig uppföljs eftersom ingen har orken och viljan att sätta tänderna i det. Att göra lite är bättre än att göra ingenting alls, för att citera Moder Teresa: *Det kan verka som en droppe i havet, men havet skulle vara mindre utan den droppen.*

Värmeljusen i sina koppar kommer alldeles strax att dö och théet har varit slut ett bra tag. Jag kommer att lägga ljuskopparna i påsen nere i köket som jag vet att jag någon dag, efter några

suckar, kommer att behöva åka med till återvinningsstationen. Jag kommer fylla min kopp ännu en gång och bli lite sur över att mamma inte har kommit hem med mjölken än. Jag kommer antagligen att snubbla i mina något förstora duntofflor och spilla lite thé på golvet så att jag måste böja mig ner och torka upp det. Och då kommer jag först att bli lite sur, för det blir man när inget riktigt går som det ska. Men sen ska jag titta på Situation Stockholm som ligger på köksbänken och tänka att jag i alla fall får vara inomhus. Jag ska titta på teckningarna jag fått av mina små kusiner och tänka på hur lyckligt lottad jag är som har så fina barn, och människor i allmänhet, runt omkring mig. Jag ska dricka den där koppen thé och känna värmen strömma genom kroppen och vara glad att jag slipper frysa. Och sen ska jag låta energin som användes till att vara sur på att göra världen lite bättre. För det är jag skyldig den, jag som har det så bra.